

OBSAH.

KAPITOLA I.

VYPRAVILI JSME SE HLEDAT EMINA.

Psaní od Emina paši. — Rovina Njanzská. — Člun Advance spuštěn na Njanzu. — Zanzibarští veslaři. — Jejich zpěv. — Příklad do Kanamy. — Domorodci přátelsky nás vítají. — Ulediova výstraha. — Nářečí a posunky domorodců. — Překvapující scenerie jezerního pobřeží. — Jezerní vesnice. — Nechutná voda jezerní. — Paviáni. — Pohlavár Mogo. — Kadžalf mluví o Eminovi. — Samomluva. — Došli jsme do první stanice Eminovy. — Přijetí ve M'svě. — Šukrí aga. — Já vypravuji o našich příhodách. — Naš rozedraný oděv. — Moje zavazadla. — Eminova nevysvětlitelná nečinnost. — Další zprávy o Casatim. — Zanzibarci šťastni. — Psaní Eminovo. — Suliman effendi. — Vzdělávání půdy okolo M'svy. — Zhotovování látek. — Setkání s Eminem. — Návrhy o zpáteční cestě. — Eminova laskavost. — Emin dovidá se o původu výpravy. — Naše psaní zachycena v Ugandě 1

KAPITOLA II.

STANLEY SEŠEL SE S EMINEM. — ROKUJÍ O PLÁNECH.

Parník Khedive. — Jeho stav. — Emin přichází do našeho tábora. — Zanzibarci jej vítají. — Naš tábor v N'sabi. — Emin si přeje, aby Stanley zanechal jednoho ze svých důstojníků u něho. — Plán na osvobození tvrze Bodské. — Stanley a Parke vydali se na cestu zpáteční. — Mabruki zemřel. — Eminova záliba v entomologii. — Útok na Kibero. — Kabbaregovo potrestání. — Pohlavár Ouma. — Oumova návštěva. — Tanec Lurů. — Každý kmen má svůj zvláštní zápach. — Přišli jsme do Tun-guru. — Rychlé opadávání jezera Albertova. — Pikle egyptských písařů. — Potrestané pikle. — Vzpoua prvního praporu. — Povaha Eminových důstojníků. — Psaní khedivovo. — Psaní Nubara paši. — Stanleyovo oslovení Eminových vojáků. — Psaní čtou se lidem. — »My půjdeme za svým guvernérem!« — Přirozené přání lidu zůstatí v provincii. — Z Tun-

guru do Vádelaje. — Vesnice Bokiova. — Boki uvězněn. — Popis krajiny. — Nizká voda Nilu. — Pohlavár Okello. — Ozdoby domorodců. — Pohlavár Vádelaj 24

KAPITOLA III.

Z VÁDELAJE DO DUFILÉ.

Příchod do Vádelaje. — Eminovo obydlí. — Signor Marco. — Farida. — Eminovy vědecké choutky. — Stanice Vádelaj. — Vahumové — Upomínky na síra Samuele Bakera. — Njadue neboli Jitřenka. — Deputace od 1. praporu. — Pokusy vyprostiti tvrz Bodsou. — Farač aga. — Stav věci v Redžafu. — Co soudí Hamad aga o Eminovi. — Pochybnosti o Eminově moudrosti. — Farač aga se stydí. — Emin hraje frašku. — Sveřepost krokodilů. — Baršti lovci krokodilů. — Odpověď vojáků Vádelajských. — Eminova slonovina. — Odchod do Dufilé. — Překážky v Nilu. — Došli jsme do Dufilé. — Podivný zvyk. — Popis stanice Dufilské. — Vládní budovy. — Havaši effendi. — Co soudí Havaši effendi o Egyptské úskočnosti. — Arabská hostina. — Výstraha Havaši effendiho. — Další pochybnosti 51

KAPITOLA IV.

HROZÍCÍ NESNÁZE.

Vydáváme se na cestu do Redžafu. — Stádo slonů. — Země poblíže Dufilských kataraktů. — Čhor Aju. — Stanice Labore. — Selim aga. — Oslí tamější. — Barské ženy. — Příchod do Muggi. — Abdulla aga Manzal. — Zlodějské choutky Eminových vojáků. — Příchod do Kirri. — Bačit aga. — Gordonova oblíbená zábava. — Ozdoby a šat Bariů. — Stav země obsazené prvním praporem. — Vojáci v Kirri nám nedůvěřují. — Oslovení lidu v Kirri. — Hudba a tanec Makraků. — Dopis od Hamada agy. — Nejhorší moje obavy se potvrzují. — Neposlušnost vojáků v Kirri. — Náš návrat do Muggi. — Pobuřující zprávy z Kirri. — Eminovo smutné vypravování. — Vojáci z Redžafu navštívili Emina. — Eminova důvěra v jeho vojáky. — Zprávy od Havaši effendiho. — Vypravování Tahy Mahometa. — Cizinci v Latace. — Velkomyslnost Barského náčelníka. — Můj sluha Binza se modlí. — Možný návrat Mahdistů. — Muggi se vykližuje. — Uspokojivý stav země kolem Muggi. — Dobrý vliv Abdully agy Manzala 76

KAPITOLA V.

K M E N B A R I Ů.

Tělesná povaha Bariů. — Jejich oděv. — Železné ozdoby. — Práva pohlavárů. — Pokuty za rozličné přečiny. — Způsoby válčení. — Zbraně. — Lov. — Chatrče a vesnice. — Zásoby potravin. — Mnohoženství. — Psi.

— Skot. — Chov dobytka. — Dojení. — Domácí zvířata. — Strava. — Tabák. — Barská kuchyně. — Poměr mezi mužem a ženou. — Obřady při narození dítěte. — Obřady při svatbě. — Postavení žen. — Obřady pohřební. — Náboženské poměry. — Dělači deště. — Jejich obyčej a postavení 104

KAPITOLA VI.

POČÁTEK VZPOURY.

Příchod do Labore. — Přečítání listů. — Odboj vojáků. — Oslovení odbojníků. — Vojáci nedůvěřují svému muširovi. — Chování Eminových průvodců. — Odbojnici posílají pro mne. — Odchod k Chor Aju. — Mahdisté v Boe. — Khedivův list odeslán do Redžafu. — Eminův náhled o khedivově listu. — Zběhnutí Eminovy ordonance. — Dopis ohlašující vzpouru druhého praporu. — Eminův zármutek nad doslou zprávou. — Krátkozrakost Eminových lidí. — Náš odchod do Dufile. — Déšť a slunečno. — Smutný ráz země. — Naše přípravy k příchodu do Dufile . . 122

KAPITOLA VII.

NAŠE UVĚZNĚNÍ V DUFILI.

Blížíme se k Dufile. — Jak se chovalo obyvatelstvo. — Vcházíme do stanice. — Jsme obklíčeni strážemi. — Tupeni od vojáků. — Uvitání čerkeským klempířem. — Naše zajetí. — Opak našeho uvitání před měsícem. — Selim aga radí se s odbojníky. — Fadl-el-Mullový důvody pro vzpouru. — Posílá se pro odbojníky Redžafské. — Náš život ve vězení. — Naši sluhové tupeni. — Postavení Havaši effendiho. — Zbouřenci líknou past na Stanleye. — Zprávy ze M'svy. — Stanleyův domnělý příchod v Kavaliově. — Příchod odbojníků Redžafských. — Výslech mých ordonancí. — Jdu na radu odbojníků. — Vyšetřování odbojníků. — Čtení listů před jejich radou. — »Vy a Váš pán jste podvodníci!« — Černochova rytířskost. — Fadl-el-Mulla se hájí. — Emin podpisuje listy. — Zamýšlené odeslání parníku do M'svy. — Konám přípravy k odjezdu s parníkem. — Odjezd z Dufile. — Nepříjemné zkušenosti na lodi. — Přijezd do Vádelaže. — Malá Farida. — Úrada s vojáky ve Vádelaži. — Všeobecná nespokojenost ve Vádelaži. — Ovzduší plné zrady 135

KAPITOLA VIII.

CESTOVÁNÍ PO PARNÍKU S ODBOJNÍKY.

Odpadlictví Kodi agy. — Píščina. — Příchod do Tunguru. — Stanley nepřibyl. — Stížnosti Casatiho. — Abdulla Vaab effendi. — Živobyti Casatiho v provincii. — Proč přišel do Afriky. — Jak s ním nakládal Kabba-Rega. — Suliman aga bit od svých vojáků. — Dům Vitův vydrancován. — Eminovo nepravidelné vojsko. — Parník odplul do M'svy. — Moslimové

ujišťují svým přátelstvím. — Vliv Egyptanů na Sudánci. — Poselství od Šukri agy. — Šukri agova lesť. — Odbojníci zmocnili se střeliva. — Z Tunguru do Vádelaide. — Opilí důstojníci zapálili chatrče. — Snídaně afrických lahůdek. — Farida a náhrdek. — Cestování po parníku do Dufle. — Eminovi soudci. — Příchod do Dufle. — Žalostný osud písaře Kirriského 161

KAPITOLA IX.

RADA VZBOURENCŮ.

Fad-el-Mulla zahajuje schůzi. — Žaloby vznesené na Emina. — Konec řízení prvního dne. — Rada obviňuje guvernéra. — Podepsání Eminova sesazení. — Co se má státi s mudirem? — Emin touží spatřiti stromy. — Pře Havaši effendiho. — Lid zuří proti němu — Žaloby dokázány. — Zničení Havaši effendiho majetku. — Osman Latif. — Khedivův list uznán pravým. — Emin má býti odeslán do Redžafu. — Napjetí a nejistota. — Knihy. — Spory mezi vzbouřenci. — Binzova žena má tvrdou palici. — Bičování žen. — Návštěva u Osmana Latifa. — Všeobecné zbíhání ke vzbouřencům. — Eminovo zklamání. — Všeobecná nespokojenost vojáků. — Emin sepisuje svou závěť. — List Osmana Latifa. — Záměry vzbouřenců. — Soud Vity Hasana. — Vita Hasan ptá se mne po nosičích. — Neschopnost lidu zjednati si pomoc. — Domýšlivý lid. — Drancování Eminova domu. — Duch »laissez faire« v provincii 176

KAPITOLA X.

PŘÍCHOD VOJSK MAHDIHO.

Mahdisté táhnou proti nám. — Všeobecné zděšení. — Zpravodajné oddělení. — Rada nakvap svolána. — Vojáci posláni do Redžafu. — Provincie v stavu bezbranném. — Příchod Pavých dervišů. — Bible a meč. — List od generála Mahdistů. — Emin vyzván, aby se poddal. — Odbojníci žádají Emina za radu. — Abderrahim, syn Osmana Latifa. — Jeho neohroženost. — Plány odbojníků. — Výslech dervišů. — Chartumské parníky. — Royleův spis o Egyptě. — Zásoby ve zbrojnici Chartumské. — Uprchlíci přicházejí do Dufle. — Loupeže a násilí mezi vojskem. — Eminova nezištnost. — List od Osmana Latifa. — Rána padla. — Redžaf vzat. — Všeobecné povstání domorodců. — Mučení dervišů. — Neohrožení fanatikové. — Další zprávy o pádu Redžafu. — Nebezpečný krok. — Pověra vojáků. — Dufle opatřeno, by se mohlo hájiti. — Moje rada odbojníkům. — Statečnost dervišů. — Ukrutná jejich smrt. — Mučnicktví. 200

KAPITOLA XI.

ZAJATI NA ČESTNÉ SLOVO.

Psaní od Hasana Lutvi. — Pověsti o Stanleyovu příchodu. — Povstání domorodců. — Dům Eminův prohledán. — Stav věci v Muggi. — Vy-

stražné psaní Stanleyovi. — Osman Latif poslán do Vádelaje. — Mustafa svou ženu ubíchoval. — Děti v fece utonulé. — Kromobyčejné počasí. — Náказа mezi dobyt看em. — Neposlušnost vojáků ve Vádelaji. — Šulský hadač. — Abdulla jest zloděj. — Zpupnost vojákův Eminových. — Vojsko černošské. — Jak Emin zacházel se svými vojáky. — Druhé neštěstí v Redžafu. — Důstojníci pobiti na útěku. — Co vypravují vojáci. — Odbojníci odhodlali se poslati nás do Vádelaje. — Eminovo rozloučení v Dufli. — Náš příchod do Vádelaje. — Nadšené uvítání Emina. — Bojácnost lidu při vypuknutí vzpoury. — Emin prost vsí odpovědnosti. — Radost lidu z návratu Eminova. — Naše postavení ve Vádelaji. — Pcevropaní černochoů. — Lana z písku. — Rozšíření mahdismu. — Zpráva o vzpouře nepravidelného vojska. — Zvěsti o přibližování se Mahdistů. — Nečinnost lidu. — Egyptská drzost. — Vojáci demonstnují. — Emin neschopen promluvit. — Emin prohlašuje, že zná svůj lid. — Egyptan hodný opovržení 226

KAPITOLA XII.

ÚTĚK Z VÁDELAJE.

Zvěsti o pádu severních stanic. — Konána válečná porada. — Vojáci úpěnlivě prosí Emina, aby převzal jich velení. — Útěk rozhodnut. — Chystáme se k útěku. — Zahazujeme svoje poklady. — Já zkazil člen »Advance«. — Binza řádný charakter. — Náš útěk z Vádelaje. — Vojáci zbijají. — Podivná zavazadla uprchlíků. — Srdcervoucí výjevy u řeky. — Zvláštní poněti o vyklizení. — Táboříme. — Parník připlul. — Dopis od Selima agy Matary. — Obléhání Dufle. — Emin se rozhodnul ubírat se dále. — Další podrobnosti o obléhání Dufle. — Zbábělost vojáků. — Stěži jsme vyvázli. — Jak se chovali vojáci v předešlé válce Mahdistské. — Jak povstávají zvěsti. — Došli jsme do Okellova. — Příchod do Tunguru 259

KAPITOLA XIII.

OTÁLENÍ V TUNGURU.

Nepravdivost pověsti o spiknutí nepravidelného vojska. — Emin se rozhodne zůstat, kde jest. — Vice dopisů z Dufle. — Nepravé dojmy, rozšířené drem Felkinem. — Podivné mlčení o skutečném stavu věcí. — Dopisy odbojných důstojníků Selimu agovi. — Obžaloby vynešené proti Eminovi. — Zmatek způsobený nejvyšším písařem. — Sudánci obelstivání od Egyptanů. — Soliman aga raněn přichází do Tunguru. — Lhostejnost Sudánců při bolesti. — Derviřové k smrti ubiti. — Pochůzky blíž Tunguru. — Návštěva Mogova. — Dni vánoční. — Smrť Solimana agy. — Arabský pohřeb. — Poslední písemné paměti Luptona beje. — Dobyti Bahr el Ghazalu. — Černoši obkličují uprchlíky. — Dufle opuštěno a spáleno. — Ptáci Provincie rovníkové. — Lov jednoho dne. — Nástin o trpasličích kmenech Střední Afriky 277

KAPITOLA XIV.

KONEČNÉ ZPRÁVY O STANLEYOVI.

Rada zasedá ve Vádelaji. — Emin nechce vytrhnouti. — Saleh aga obklopen domorodci. — Způsob vypovězení války. — Daň obilni. — Domorodci na pokraji vzpoury. — Boki mrtev. — Hádky mezi důstojníky. — Pijáctví a hýření ve Vádelaji. — Požáry trávy. — Účinek jejich na stromy. — Biblické výjevy. — Konečně Stanley! — Listy, jež mi psal. — Úřední přípis Eminovi. — Vypravování o smrti a neštěstí. — Trosky zadního voje. — Smrť Barttelotova a Jamesonova. — Zvrhlost Saleha agy. — Saleh aga zastrášen. — Emin píše Stanleyovi. — Přípravy k odchodu. — Přibytí parníku. — Pověsti o Stanleyově síle. — Jednání rady potvrzeno. — Emin muž kompromisů 308

KAPITOLA XV.

POCHOD STANLEYOVI VSTRČÍ.

Odebírám se z Tunguru do M'svy. — Vřelé prameny sirné. — Příchod do M'svy. — Šukri aga nápomocen. — Zařízení pro uprchlíky. — Ženská vděčnost. — Na holičkách. — Porada s pohlavry Lurskými. — Dopis Eminovi. — Volba tělesné stráže. — Prátelští kmenové obětování. — Konečně vytrhnutí na loďkách. — »Zapálil se od kamene.« — Pozdravy domorodců. — Magunga. — Stížnost Magalova. — Kraj Melindvův. — Zlodějští Lurové. — Důstojné chování Vahumů. — Rozdíl mezi vojáky a Vahumy. — Dosáhnou vesnice Katonzovy. — Nucené prodlení. — Můj dalekohled způsobí rozruch. — Únavný rozhovor s Katonzou. — Vzestupujeme na hory. — Potkání rychloposlů Stanleyových. — Prudké přivítání od Zanzibarců. — Setkávám se s vůdcem svým. — Dopisy z domova . . 337

KAPITOLA XVI.

•Náš tábor v Kavalliově. — Příběhy, jež těžko vypravovati. — Plány uvažovány. — Stanley posílá pro Stairsa. — Dopis odeslán Eminovi. — Opět mezi přátely. — Dopis od Emina. — Eminův příchod od Vere. — Zanzibarci vítají Emina. — Pašovy příběhy. — Nepředvidaný obrat kola štěstěnin. — Uprchlíci potřebují nosičů. — Vytrhnutí s Eminem do Kavalliova. — Trpěliví Zanzibarci. — Druhé setkání Emina a Stanleye. — Stairs přichází se svým oddělením. — Výprava znovu sjednocena. — »Mrtev! Pane! Mrtev!« — Úvahy. — Konec 365

Z Á V Ě R E K.

Eminova bezdůvodná trpkost. — Jak se zacházelo se ženami na pochodu. — Dopis majora Wissmanna. — Eminova divná zapomnětlivost. — Eminův útok na Stanleye. — Příhoda Eminova. — Jednání s uprchlíky v Zanzibaru. — S Bohem Eminovi. — Zvláštní kombinace 381